

2. Безпалько О. В. Формування готовності студентів педвузу до проектування організаційних форм виховної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Безпалько О. В. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – К. : 1998. – 190 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Антоніна Гавліцька

к.психол.н., доцент кафедри загальної та практичної психології
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Конструктивність перетворень у вітчизняній освітній сфері науковці пов'язують із підвищенням психологічної культури як фахівців, так і українського соціуму в цілому. Нині психологічна культура трактується як комплексне поняття, де ключовими є знання про провідні чинники і закони розвитку «внутрішнього світу» людини, про ті способи і методи, які забезпечують психічну саморегуляцію. Дійсно, психологічне знання має суттєве пояснювальне значення, а тому складає своєрідний «каркас» професійної компетентності, насамперед, спеціалістів «допомогаючих професій», до яких науковці (Браммер Л., Гришина Н., Коростильова Л., Макдональд Г., Чиркина Л. та ін.) відносять ті, що перебувають у (за відомою класифікацією Клімова Є.) підсистемі «Людина-людина». Йдеться про педагогів, психологів, лікарів, тренерів, соціальних працівників тощо. Отож, із компетентною діяльністю фахівців-соціологів нині здебільшого пов'язується і запобігання впливовості деструктивних факторів гуманізації соціуму, і забезпечення психологічної безпеки кожної людини, тобто надійний захист ідентичності.

Аналіз результатів психологічних досліджень проблеми суб'єктного благополуччя особистості засвідчує про те, що доцільно ресурси забезпечення психологічної безпеки особистості відстежувати з огляду на надійні методологічні орієнтири. Справа в тому, що від обраного способу пізнання психологічного явища залежить перспективність розв'язання новопоставлених проблем. Нашу увагу привернула одна з них – чи можна вважати задіяність ресурсів арт-терапії одним із підходів до розв'язання проблеми психологічного здоров'я особистості.

Зазначимо, що більшість авторів розглядає арт-терапію як одне із відгалужень психотерапії мистецтвом. Так, низка дослідників (Вознесенська О., Глухова Т., Копитін О. та ін.) вивчають це психологічне явище у ракурсі напряму, методу, форм у психотерапії, психокорекції і реабілітації. Існує думка (Бурменська Г., Захарова Є., Карабанова О. та ін.) про доцільність осмисляти арт-терапію в контексті надання психологічної допомоги; зміст останньої розуміється (зокрема, О. Бондаренком) як забезпечення «емоційної, змістової та екзистенціальної підтримки окремої особистості або групі людей у скрутних ситуаціях, що виникають у процесі особистісного або суспільного буття». Отож, йдеться про осучаснене розуміння психологічної допомоги, тобто і як соціальної інституції, і як професії.

В узагальненому смислі арт-терапія як суто психологічне поняття, здебільшого розуміється як психотерапія, яка, з одного боку, ґрунтується на залученні до різних видів мистецтва (візуального, пластичного тощо), а з іншого – базується на здібності людини до образного сприйняття оточуючого й «упорядкуванні своїх зв'язків» у символічній формі.

У зв'язку із зазначеним, важко переоцінити і нині доробок К. Р. Роджерса, в якому, на наш погляд, вичерпно представлено суто психологічні ресурси арт-терапії: «Допомогти людям стати особистостями – це більш важливо, ніж допомогти їм стати математиками або знавцями французької мови..., бути собою – означає знайти свій образ, основні закономірності, що існують у безперервному потоці свого досвіду, що постійно змінюється. Бути собою – значить не намагатися організувати свій досвід у вигляді маски або не існуючої структури, а відкрити єдність і гармонію, які присутні у своїх власних актуальних почуттях і реаліях» [2, с. 119-120]. Таке розуміння означеного психологічного явища актуалізує методологічну вагу саме суб'єктного підходу, який фундаментально вивчається у межах наукової школи В. А. Роменця [3]. Психологи, зокрема, дослідили методологічне значення категорії суб'єкта, що розширює психологічне уявлення про «суб'єктне благополуччя особистості» – важливий аспект його психологічного здоров'я, психологічної безпеки. Дійсно, у контексті суб'єктного підходу К. О. Альбуханова-Славська та ін. пояснює новоутворення суб'єкта діяльності: «особистість виходить у діяльності не зі своїх психічних ресурсів, здібностей, можливостей, потреб, а зі своєї стратегії життя і діяльності, зі свого ставлення до справи і життя» [3, с. 45]. Інший науковець О. В. Бондаренко зауважує на вагомості таких граней суб'єктності: інтернальність; продуктивність щодо власних переживань; незалежність (неконформність, незнаряддієвість) у соціальних і міжособистісних стосунках; суб'єктність як здатність самовизначення [3, с. 60-61]. Отож, науковці (зокрема, Карпенко З. С., Татенко В. О.) стверджують, що саме суб'єктний вимір особистості дозволяє зрозуміти її здатність до саморозвитку і самовизначення.

З урахуванням вище окреслених теоретико-методологічних наопрацювань психологів, нами був розроблений навчально-методичний комплекс щодо засвоєння майбутніми психологами навчального курсу «Арт-терапія». Зокрема, робочою програмою, що визначала змістові навчальні моделі, які мали засвоїти майбутні практичні психологи, передбачалось запровадження різновиду організаційних форм роботи. Натомість найбільшої уваги було надано проблемі діагностики в арт-терапії. Так, у процесі вивчення студентами природи і функції символу та його застосування у сучасній арт-терапії, майбутні практичні психологи заохочувалися до систематизації наукових уявлень про символічну експресивність кольору. А через систему різнорівневих творчих завдань студенти засвоювали арт-терапевтичні техніки (візуальні психотехніки, техніку створення колажу тощо). Зауважимо на тому, що значна увага приділялась і засвоєнню майбутніми фахівцями важливості встановленню суб'єкт-суб'єктних відносин із вихованцем – суттєвому чиннику лікувально-корекційного ефекту образотворчої роботи. Аджеж лише у такий спосіб вихованець набуває здатності контролювати наявну проблему (наприклад, емоційні розлади).

Саморефлексія досвіду, спрямованого на формування фахової компетентності майбутніх практичних психологів щодо використання психологічних ресурсів арт-терапії, засвідчує про доцільність акцентуації їх уваги і на розширення сегменту всекористання арт-терапевтичного методу, що відбувається нині. Йдеться про задіяність психологічних ресурсів «зцілення мистецтвом» з метою пропедевтики асоціальної моделі поведінки особистості, соціальної реабілітації правопорушників тощо.

Отже, за сучасних умов, коли актуалізується потреба не лише у психологічній грамотності – мінімально необхідному рівні психологічної обізнаності особистості і

соціуму, а начальною стає вимога у їх психологічній культурі, важко переоцінити вагу компетентного засвоєння фахівцями психологічних ресурсів арт-терапії.

Література:

1. Власова О. Українська психологія: пошук ідентичності на шляху самостійності розвитку / О. Власова // Соціалізація і ресоціалізація в умовах сучасного суспільства. – К. : 2016. – С. 21-23.
2. Роджерс К. Р. Становление личности. Взгляд на психотерапию / К. Р. Роджерс. – М, 2001. – 416 с.
3. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / За заг.ред. В. О. Татенка. – К. : , 2006. – 360 с.

РОЛЬ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА В СОЦИАЛИЗАЦИИ И ОБЩЕЙ КУЛЬТУРЕ ЛИЧНОСТИ

Надежда Гайдаенко

студентка I курса педагогического факультета
Измаильский государственный гуманитарный университет
Научный руководитель – к. пед. н., доц. Бухниева Е.А.

Музыка – это вид искусства, рассчитанный на слуховое восприятие. Отличается особо активным действием на чувства людей. Музыка не производит видимых картин и лишена смысловой конкретности. Ее можно считать общечеловеческим, уникальным «языком», не требующим перевода. Она делает возвышенным и благодарным все, что берешься выразить. В музыке играют большую роль – интерпретация и исполнительство. В музыкальном творчестве присутствует коллективность. Музыкальное искусство исходит из определенных жизненных чувств. Оно производит неизмеримое, более сложное действие. Слушая музыку, мы переживаем. Именно благодаря звуковой природной среде музыка способна устанавливать связь со звуковой природой нашей речи, с нашим эмоциональным миром, психикой, физиологией. С физической точки зрения материалом музыки является звук, возникающий благодаря колебаниям струны или столба воздуха (духовные инструменты), мембраны (кожа, пузырь, дерево, металл). С этой точки зрения это является самой природы. Музыкальное переживание и эмоции не тождественны эмоциям первичным, бытовым. Музыкальное творение – это художественное творение. Именно поэтому многие связывают музыкальное искусство с природой абсолютного духа. Музыка является неотъемлемой частью человеческой жизни. Она сопровождает человека на протяжении всей его жизни. Находит живой эмоциональный отклик, вдохновляя, вселяя в человека энергию и дух бодрости, стремление к действию, взволнованность или вызывает чувство грусти и печали. Лирическая музыка успокаивает, снимает напряжение, устраняет усталость.

С первых лет жизни человека музыкальное искусство играет колоссальную роль в культурном и духовном развитии. Музыкальное искусство исходит из определяемых жизненных чувств, но совершает некоторую переработку этих чувств. Сила музыкального искусства в том, что удастся с максимальной выразительностью воспроизводить